

Štev. 235

V Ljubljani, v četrtek, 15. oktobra 1942-XX

Leto VII.

Izključna pooblaščenka za oglaševanje Italijanskega in tujega
Izjava: Unione Pubblicità Italiana S. A., Milano.

Uredništvo in uprava: Kopitarjeva 6, Ljubljana.
Redazione, Amministrazione: Kopitarjeva 6, Lubiana.

Concessionaria esclusiva per la pubblicità di provincia Italiana
ed estera: Unione Pubblicità Italiana S. A., Milano.

Bollettino No. 871

Vittoriosi scontri aerei nel cielo di Malta

Il Quartier Generale delle Forze Armate comunica:
Sul fronte egiziano, in duri combattimenti, cacciatori germanici hanno abbattuto nove velivoli, altri due risultano distrutti dalle batterie controaeree.

L'aviazione nemica effettuava nella notte del 13 un'incursione su Tobruk nel corso della quale un aereo precipitava in mare, centrato dal tiro della difesa.

Forti aliquote di bombardieri dell'Asse hanno continuato gli attacchi sugli aeroporti di Mikabba e di Hal Far con evidenti risultati: la caccia di scorta, continuamente impegnata contro grosse formazioni di »Spitfire«, ne abbatté 19.

Quattro nostri aeroplani non sono ritornati dalle azioni degli ultimi due giorni.

Questa notte aerei avversari sganciavano bombe su Catania e mitragliavano la località di Gerbini: non vengono segnalate vittime.

Nel Mediterraneo centrale un piroscafo che trasportava 400 prigionieri britannici è stato silurato ed affondato da sommergibile inglese; il nostro personale prodigatosi nell'opera di salvataggio, ha finora recuperato 271 prigionieri naufraghi.

Un nostro sommergibile operante in Atlantico non è rientrato alla base; risulta che l'equipaggio è stato in gran parte catturato del nemico. Le famiglie sono state informate.

Angleško brodovje znova hudo poraženo

Nemške podmornice potopile vsega 18 ladij s skupno 143.000 tonami — Napredovanje nemških čet med Majkopom in Tuapsejem — Protinapadi v Stalingradu in drugje zavrjeni

Hitlerjev glavni stan, 15. oktobra. Nemško vrhovno poveljstvo je včeraj objavilo tole izredno vojno poročilo:

Nemške podmornice so zopet uničile brze in dragocene parnike za prevažanje čet. Potopile so pred Capetownom angleški potniški parnik »Orca« s 23.556 tonami ter med Fleetownom in Capetownom angleško-kanadski potniški parnik »Duchess of Apholl« s 20.119 tonami. Oba parnika, ki sta bila opremljena za prevažanje 9 do 10.000 mož s orožjem, sta bila na poti v Egipt in na Srednji vzhod. Na istem morju sta bili potopljena še dve nadaljnji ladij s skupno 17.425 tonami, tako da so Angleži pred zapadno obalo južne Afrike ponovno izgubili 61.000 ton ladjev.

Dasi so trajni in najhujši jesenski viharji močno ovirali nastope, so druge podmornice na severnem Atlantiku potopile od ladijskih spremljav, ki so bile namenjene v Anglijo in do vrha natovorne ter močno zavarovane, v večdnevni trdovratni zasledovalni boji 14 ladij s skupno 82.000 tonami in poškodovale še dve nadaljnji ladij s torpedi.

Tako so Angleži v zadnjih štirih dneh po zaslugi nemških podmornic med Novo Fundlandijo in rtom Dobre nade ponovno izgubili 18 ladij s skupno 143.000 tonami.

V bojih z ladijskimi spremljavami na severnem Atlantiku se je posebno odlikovala pod-

mornica pod poveljstvom pomorskega poročnika Trojerja, ki je od neke ladijske spremljave uničil 8 ladij s skupno 47.000 tonami.

Hitlerjev glavni stan, 15. oktobra. Nemško vrhovno poveljstvo je včeraj objavilo tole uradno vojno poročilo:

Na Kavkazu so nemške čete s podporo od delkov strmoglavcev in rušilnih letal na cesti med Majkopom in Tuapsejem v naskoku zavzele nadaljnje obvladujoče gorske grebene in višinske postojanke. Pri tem so osvojile samo na odseku ene divizije nad 100 utrjenih postojank.

V Stalingradu in na bojišču ob Donu je bilo zavrženih nekaj protinapadov in sovjetskih sunkov. Vzhodno od Volge so bojna letala bombardirala podnevi prevoze čet in vojnega blaga, ponoči pa sovjetska letališča. Na Volgi je bila potopljena trgovska ladj srednje velikosti.

Na bojišču ob Donu so italijanski lovci brez izgub sestrelili dvoje sovjetskih letal.

V Finskem zalivu so lovci v nizkem napadu zažgali sovjetsko topničarko.

Pri obstreljevanju angleških letališč na otoku

Malte so dosegli nemški lovci tudi včeraj nove uspehe ter povzročili velika razdejavanja in obsežne požare. V hudih letalskih bojih so nemški lovci brez izgub sestrelili 13 angleških lovcev. Eno nemško bojno letalo je bilo izgubljeno.

V Severni Afriki so bile cilji nemških letalskih napadov motorizirane čete in taborišča angleških čet na srednjem in južnem delu bojišča pri El Alameinu. Nemški lovci so pri dveh lastnih izgubah sestrelili 6 angleških bombnikov.

Angleški bombniki so preteklo noč prileteli nad severozahodno nemško obalno ozemlje. Ciljno prebivalstvo je imelo izgube. Rušilne in zažigalne bombe so ponekod, predvsem v mestu Kielu, povzročile stvarno škodo in poškodbe na poslopjih. Nočni lovci in protiletalski topovi na kopnem in na morju so po dosedanjih vesteh sestrelili 10 angleških letal.

Lahka nemška bojna letala so dosegla včeraj pri nepričakovanih podvigih zadetke v polno na vojaško važnih napravah na kanalskem otoku Wightu. Na morju vzhodno od otoka je bila z bombami poškodovana velika popravilna ladj.

Zmagovite letalske bitke nad Malto

Uradno vojno poročilo štev. 871: Pozno angleško priznanje o izgubi križarke »Coventry« pri napadu na Tobruk

Na egiptovskem bojišču so nemški lovci v hudih bojih zbili 9 angleških letal, drugi dve kaže, da so uničile protiletalske baterije.

Nasprotnikovo letalstvo je v noči na 13. oktober poletelo na Tobruk, med poletom je eno letalo tresčilo v morje, zadto po streljih obrambe.

Močne skupine osnih bombnikov so nadaljevale z napadi na letališči Mikabba in Hal Far, in sicer z razločnimi uspehi. Lovci iz spremstva so bili neprenehoma v spopadu z velikimi skupinami angleških letal vrste »Spitfire« in so jih sestrelili 19.

Bobneče napovedi južnoafriškega predsednika o napadalni vojni

Bern, 15. oktobra. S. Švicarski listi poročajo, da vzbuja v Londonu novo razburjenje potovanje generala Smutsa, ministrskega predsednika južnoafriške republike. Ta je dospel v London z bobnečimi načrti, ki jih je brž sporočil tisku in časnikarjem, in dejal, da je zdaj konec koncev udarila ura za prehod v napadalno vojno in da je predvsem treba pametnejšega vojnega vodstva. To pa je kar se da malo ugajalo vsem angleškim vrhovnim poveljstvom.

Most med Bolgarijo in Romunijo

Sofija, 15. oktobra. S. Poročajo, da se bo proti koncu tega meseca prvič sešla mešana bolgarsko-romunska komisija, da določi načrte za delo velikega mostu čez Donavo med Ruščikom in Giurgium. Bolgarska in romunska vlada sta sklenili postaviti ta most, da olajšata promet in zveze med sabo. Delo za most se bo začelo prihodnjega pomladi, stroške pa bosta v enakih delih nosili obe vladi.

Brazilsko vojno brodovje in letalstvo pod ameriškim poveljstvom

Rim, 15. oktobra. S. Iz besedi ameriškega mornariškega ministra Knoxa je razvidno, da so brazilsko vojno brodovje postavili pod poveljstvo ameriškega admirala, ki zapoveduje ameriškim pomorskim silam na južnem Atlantiskem morju. Tudi brazilsko letalstvo je bilo postavljeno pod zapovedništvo ameriškega generala, ki vodi letalske prevoze nad južnim Atlantiskim morjem. Ameriška vlada, ki je po Summerju Wellesu dala slab red v vedenju Argentini in Chileju, je po ministru Knoxu dala odlično Braziliji, ki je s tem, da je narodne oborožene sile postavila pod oblast ameriških poveljnikov, pokazala, da čuti in razume vse-ameriško misel tako, kakor jo razume Washington. Brazilija je zaslužna za dolarski imperij. In če bi se Rooseveltu posrečilo vzpostaviti ameriško oblast nad vso celino od Kanade do Ognjene zemlje, bi njena hvaležnost do Brazilije šla tako daleč, da bi jo imenovala osvobodilnega sužnja št. 1.

Združene države dajejo pravice — zamorcem

Buenos Aires, 15. oktobra. S. Združene države začnejo vedno bolj čutiti težo vojne in nepravilne, v katerih so, Medtem ko so vse do vojne v tej svobodni republiki ravnali z zamorci kakor z živino in prepovedovali, da bi se približali življenju belih skupnosti ter jih zelo pogosto linčali za prazen nič, čuti pa zdaj predsednik Roosevelt potrebo po njih, da bi jih porabil kot meso za kanone in zadostil svojim imperialističnim težnjam. Zato zdaj zamorcem priznava vse družabne in politične pravice, katere uživajo državljani belega plemena. Iz Washingtona poročajo, da je poslanska zbornica odobrila še en ukrep v korist zamorcem. Sklenila je odpraviti posebno takso, ki jo je bilo treba plačevati za volilno pravico. Ta taksa je zadevala skoraj samo zamorce in naj bi prepredila, da bi se ti udeleževali političnega življenja v državi ter volili skupaj z belci.

Nemška junaštva v boju s sovjetsko premočjo in zvijačami

Berlin, 15. oktobra. S. Dramatičen dogodek se je odigral v bližini neke sprednje utrjene nemške postojanke jugovzhodno od Ilmenskega jezera. Utrdbo je v ponedeljek napadlo skoraj 4000 Rusov, ki so jih pri tem podpirale ogromne oklepne sile in topništvo. Branilci — vseh skupaj jih je bila ena sama četa — so pod poveljstvom nekega poročnika takoj spoznali, da je položaj težaven. Napadalec so strojnica, ta lahki topovi dobesedno pokosili. Toda, njihova premoč je bila prevelika. Oklepna sovjetska vozila so predrta nemško bojno črto in je kljub srditemu odporu, ki je nani naletela, sovjetska pehota vdrla v trumah skozi odprino v prebiti bojni črti. V tem kritičnem položaju je nemški poveljnik kljub temu da je bil težko ranjen, naglo zbral vse razpoložljive rezerve: telefoniste, pomožno osebje in kuharje. Na čelu te peščice se je pognal na sovražnika. Ta oddelek hrabrih vojakov se je boril neustrašeno ter se upiral vse dotle, dokler napad ni začel popuščati. Po zgledu svojega poveljnika so vojniki napeli vse svoje sile. Posrečilo se jim je vreči sovražnika nazaj ter se spet polastiti vse postojanke.

Berlin, 15. oktobra. S. Iz vojaškega vira se je zvedelo, da so predvčerajšnjim nemški divizije, ki nastopajo na severozahodni strani Kav-

kaza, predrle nove boljševiške bojne črte, ki naj bi preprečile prehod preko važnih sedel čez ta gorski hrbet. Zavzetje gorskih vrhuncev ter postojank, s katerih je mogoče gospodovati nad okolico — o čemer govori predvčerajšnje nemško vojno poročilo — je prišlo po najhujših spopadih, v katerih se je nemškim alpskim četam posrečilo sijajno premagati vsakovrstne težave. Ob podpori letalstva jim je uspelo razdejati važne postojanke, uničiti znatne sile ter pretrgati važne poti, ko katerih je bil sovražnik prej vzdrževal zvezo z zaledenimi. Tepene in umikajoče se boljševike je zasledovalo in obstreljevalo nemško letalstvo ter jim prizadejalo velike izgube na moštvu in vojnem blagu. Zaman so poskušali z odporom ter s ponovno ureditvijo svoje obrambe, da bi tako kakor koli zadržali nemško prodiranje v smeri proti pristanišču Tuapse. Vsi njihovi protinapadi so povsem izpodleteli. Pri več prilikah so odrezani boljševiški vojniki poteptali vojno pravo, se preoblekli v nemške uniformne ter poskušali v gozdnih predelih presenetiti nemške čete, a pravočasno so jih Nemci prepoznali ter jih spravili v tak položaj, da niso mogli biti več škodljivi.

V tukajšnjih vojaških krogih poudarjajo ta dejstva, ki ponovno kažejo, kako nezakonitih načinov vojskovanja se boljševiki poslužujejo.

Spori med Angleži in Amerikanci glede vojnega vodstva in naporov

Zeneva, 15. oktobra. S. Glede načina vojskovanja, ki se ga angleško vrhovno vodstvo trmasto oklepa, je prišlo v Evropi in onstran Atlantika do čedalje hujšega prerekanja. Ostri napadi proti vodilnim možem pa ne veljajo samo vojni strategiji, marveč tudi političnemu vodstvu. Izvedelo se je, da je zaradi odprtega pisma, ki ga je objavil mesečnik »Life« in v katerem neki Davenport pravi, da se »Amerikanci ne marajo bojevati za ohranitev Velike Britanije in njenega cesarstva«, Lord Halifax ogroženo ugovarjal pri vodstvu mesečnika. A ves uspeh njegovega ugovora je bil ta, da je isti Davenport objavil drugo odprto pismo, v katerem je dejal, da »Amerikanci ne bodo zadovoljni, preden ne bo Anglija napela vse svoje moči v prid skupni stvari.« A niso samo Amerikanci, ki godrnjajo proti angleškemu načinom vojskovanja. Pridružil se jim je namreč tudi znani vojaški veščak Lidell Hart, ki je nedavno napisal knjigo, v kateri zatrjuje, da je bila vsa dosedanja taktika angleškega vrhovnega poveljstva ena sama dolga vrsta zmot. Tudi če bi angleška vojska bila kdaj večja po številu in sili kakor je danes, ne bi mogla toliči nemške armade. Zamisel pa, da bi poslali moštva na celino ter ustvarili drugo bojišče, je le sanjska blodnja. Trditve Lidella Harta je v Angliji zbudila živo zanimanje med ljudstvom ter hudo jezo med letalskimi strokovnjaki, ki še vedno menijo, da bi Anglija lahko odnesla zmago, s tem da bi razvila in okrepila svoje letalstvo. Toda s temi članki prerekanja še ni konec: angleški vojaški veščak Quigley v mesečniku »Fortnightly Review« ostro ugovarja ravnanju angleškega vrhovnega poveljstva, češ da računa, da bo strlo silo Osi samo s propagando, z blokado in bombardiranjem. Angleška propaganda da je neuspešna, ker samo ponavlja stara prazna reka, ki so izgubila že vso veljavo v pretekli svetovni vojni. Tudi blokada se ni prav nič obnesla, ker je angleško vrhovno poveljstvo pozabilo, da se sodobna motorizirana armada lahko docela sama prekrbuje na osvojenem ozemlju. Prav tako je z bombardiranjem: jasno je namreč po izkustvu, da so letalski napadi sicer povzročili večših velikih škodo na stanovanjskih prede-

lih, da so tovarne orožja ostale nedotaknjene. Zato člankar svetuje angleškemu vrhovnemu poveljstvu, naj neha z bombardiranjem civilnega prebivalstva, ker bi s tem nemško ljudstvo Anglijo še bolj zasovražilo.

Angleška pohvala italijanskemu delu v Abesiniji

Lizbona, 15. oktobra. S. Bivši angleški poslanik v Adis Abebi je priobčil članek, v katerem daje posredno, čeprav zgornjo pohvalo italijanskim stvaritvam v Abesiniji. Poslanik pravi, da se je ves politični in gospodarski položaj Abesinije do temelja izpremenil in je dočela drugačen kakor pa je bil pred italijansko oblastjo. Ta sprememba pomeni dejansko izboljšanje. Ko govori med drugim o abesinskih cestah, pravi, da je Italija v Abesiniji uredila najboljši afriški cestni sestav.

Propaganda, blokada, bombardiranje — pomanjkljivo orožje v boju zoper Os

Lizbona, 15. okt. S. Tednik »Fortnightly Review« prinaša nekaj obračun o svetovnem spopadu in pravi, da je Anglija skušala premagati Os s trojnimi orožjem: s propagando, s pomorsko blokado in z bombardiranjem. Članek meni, da angleška propaganda ni dosegla namenov, ki si jih je zastavila, ker je vedno ponavljala iste reči, ki so zdaj izgubile sleherno prepričevalnost. Angleška blokada je spodletela, bombardiranje pa so delali bolj zaradi političnih kakor vojaških ciljev in brez zadostne tehnike. Angleži so zmetali na Nemčijo križem krazem tone in tone razstreliv, uničili so kar se da številna zasebna prebivališča, nedotaknjena pa so pustili tovarne, ki izdelujejo vojno blago. Članek se končuje s stavkom: »Nadaljevanje z bombardiranjem nemškega civilnega prebivalstva je najzanesljivejši sredstvo, da se bomo pri nemškem ljudstvu še bolj zasovražili.«

Vodja nemške policije sprejet pri Duceju

Rim, 15. oktobra. S. Eksc. Heinrich Himmler, državni voditelj nemških SS oddelkov ter vodja nemške policije, je te dni bil začasno v Rimu kot gost fašistovske Vlade v vili »Madama« Med tem obiskom ga je sprejel Duce, ki ga je obdržal v dolgem in pristranem pogovoru.

Vesti 15. oktobra:

Od 1. do 14. oktobra je bilo potopljenih 50 nasprotnikovih ladij, za vsega 324.000 ton. V tem številu pa niso vštete ladj, ki jih omenja včerajšnje nemško vojno poročilo, pravijo na nemškem pristojnem mestu.

Japonski listi poročajo, da je na severnem Kitajskem nad 300.000 protestantov pretrgalo sleherno zvezo s 1500 angleškimi in ameriški protestantskimi ustanovami. Ustanovili so samostojno krščansko družbo, ki bo sodelovala s podobnimi krščanskimi družbami na Japonskem in v Mandžuriji za novi red v Veliki Aziji.

Nemci o ameriških grožnjah glede Argentine

Berlin, 15. oktobra. S. V nemških političnih krogih so z zanimanjem sprejeli izjave, ki jih je namestnik ameriškega zunanjega ministra Sumner Welles dal glede Argentine, zlasti pa trditve, da je potrpežljivost Združenih držav zdaj konec. V nemškem zunanjem ministrstvu pripominjajo, kaj bi po svetu delali, če bi kak Osi zunanj minister povedal kaj podobnega, to se pravi, če bi bil tak grozeč opomin naslovil na katero evropsko državo. Toda v senci neumrljivih demokratičnih načel je dovoljeno vse, tudi najbolj nasilno razbojništvo.

Franciškski most je star že sto let

Ljubljana, oktobra. Ljubljanci smo sedaj že osem let tako navajeni in ponosni na naše franciškski most, da bi se nam kar čudno zdelo, ako tega mostja ne bi bilo več ali pa, da bi na tem mestu stal samo en most, namreč osrednji, kakor je stal dobrih 90 let. Letos namreč poteče sto let od dogodka, odkar je bil zgrajen osrednji most, ki je torej tudi najstarejši ljubljanski most, kvečjemu bi ga to starost presegla nekdanji čevljski most, vlt iz železa, ki pa je sedaj nižje ob Ljubljani, na starem mestu pa ga je nadomestil mlajši, železobetonski most. Osrednji franciškski most, grajen iz kamna, pa še vedno kljubuje taki in zolu časa, dasi smo doživeli pred desetletji leti celo nevarnost, da bi voda kaj kmalu, sprizo velike povodnji na Barju, ta most odnesla ter so ga v zadnjem hipu rešili. Tedaj so sod most morali nametati ogromno kamenja, tako da je nevel kljubovati besnečim valovom podivjane Ljubljane.

Most ima na zahodni strani napis iz kovine, ki ga pozna vsak Ljubljančan: »Archiduci Francisco Carolo MDCCCXLII Civitate, pod napisom pa je kovinast venec. Dokler Ljubljana ni bila regulirana, so Ljubljanci imeli ta venec za znamenje, kako visoka je voda na Barju. Če je voda dosegla ta venec, je bilo vse Barje pod vodo.

Najstarejši viri bi dali sklepati, da je bil prvotni franciškski most zgrajen že l. 1425 in je bil seveda lesen. Mostu so rekli po bližnji bolnišnici dolgo časa »špitalske ali »spodnje most, v razliko od »gornjega ali »čevljskega mostu. Na čevljskem mostu je bilo polno stojnic, največ čevljskih prodajal in usnjarn, od tod tudi ime. »špitalski most pa je imel v srednjem in zgodnjem novem veku le malo stojnic, včasih je bil sploh brez njih. Šele l. 1764 so postavili na tem mostu nekaj več kolib, po večini čevljskih, vrvarskih, dalje so imeli kolibe na mostu milarij, sedlarij, branjevij, prodajalci soli, žganja itd. Ivan Krstnik Primic, ded Prešernove nesmrtno ljubezni Julije, je imel na mostu dve kolibi.

Zaradi stalnih povodnji na Barju so v letih 1824 in 1826 stalno poglabljali Ljubljano, da se je voda hitreje odtekala. Oba mosta »gornji in »spodnji, to je franciškski, sta bila

zaradi tega omajana v temeljih in je grozila nevarnost, da se podereta. Zato je tedanja deželna vlada, tako imenovani »ilirski gubernijs, l. 1834, ukazala mestni občini, naj se oba mostova podereta in naj mestna občina zgradi nova mostova, ki bosta bolj varna.

Mestni občinski svet je l. 1840, sklenil, da mesto »spodnjega mostu« zgradi nov most iz kamnja. Delo je dne 26. marca 1841 zgradil stavbenik Giovanni Picco iz Beljaka za znesek 39.499 goldinarjev. Ta znesek je pozneje, med gradnjo zaradi nepričakovanih izrednih izdatkov, narasel na 46.316 goldinarjev, za tedanje čase kar izredno vsoto. Meseca maja 1841 so pričeli podirati tudi stari most, še poprej pa so zgradili zasilno brv za pešce. Most so — tudi za tedanje »stopnje tehnike — gradili kar hitro in je mogla biti slovesna otvoritev že dne 25. septembra 1842. Ljubljanski župan Janez Nepomuk Hradecki, poveljnik v krasni Prešernovi odi, je povabil k slovesnemu odprtju tudi nadvojvoda Franca Karla, očeta poznejšega dolgoletnega avstrijskega cesarja Franca Jožefa I. Nadvojvoda je prvi izmed dostojanstvenikov šel čez most in isti trenutek so na Gradu zagrmeli topovi v znamenje počitnice slovesnega trenutka. V mestu je bila istega dne v Tivoliju služba božja na prostem, parada vojaštva, popoldne dvorna gostija, zvečer pa razsvetliava mesta in ples v Kazini. Novi most so krestili po nadvojvodi »Francje« most in sosednje nabrežje »Francjevo nabrežje«. Ti dve imeni sta že pozabljeni, starejši Ljubljanci pa se ju še spominjajo. Kolibe pa so preselili z mosta v tedanje »Slovoce« ulice, sedanjega Prešernovo ulico, kjer so v znamenje dandanes, le da so sedaj zidane trgovine. Most so Ljubljanci sčasoma zaradi bližine franciškskega samostana pričeli imenovati kar franciškski most, ko so prizidali še oba mosta za pešce, pa je skupina teh mostov dobila sedanje ime francišksko trimošče.

Most je pridobil še na pomenu, ko so se nekdanje »špitalske ulice« spremenile v olepšano in novo zidano Stritarjevo ulico, kar se je zgodilo po potresu, hkrati pa vse trimošče pridobiva vedno bolj na pomenu zaradi večanja in lepšanja mesta, zaradi ureditve trga, kjer so zrasle nove tržnice in zaradi splošnega napredka, ki ga kaže naše mesto. (-r)

Zgodba iz stare cukrarne

Andrej Hrniac, po poklicu pečarski pomočnik, ima 31 let. Poiskal si je zavetje tam v stari cukrarni, kamor se zatekalo mnogi brezdomci in nesrečniki. V spalnici jih prenočuje po več oseb, ki si čez dan iščejo primernege in prilostnega zasluzka. Spalnica je čez dan, zaklenjena in nikdo ne more priti v njo brez nadzorstva in poprejšnje prijave pri nadzorniku. Andrej, ki je bil že večkrat kaznovan zaradi protipravne prisvojitve tujih premičnih stvari, pa se je 15. septembra letos skrivaj priplazil v spalnico in si tam poiskal primeren plen. Svojiim sostanovalcem — revežem — je pobral različne stvari, tako Antonu Cesarju moško obleko, vredno 250 lir, Ivanu Koširju 150 lir vreden zimski plašč, Antonu Koširju suknjič, vreden 100 lir, neznanemu človeku moške čevlje. Isti dan pa je Andrej odnesel vrtnariu Nečimerju na Vrazovem trgu še moške čevlje,

vredne 120 lir. V spalnico cukrarne je prišel na ta način, da se je najprej splazil v stranišče in od tam skozi drugo okno v sobo. Pred malim kazenskim senatom je bil Andrej Hrniac, ko je vse lepo in mirno priznal, obsojen zaradi zločina tatvine na 4 mesece in 15 dni strogega zapor.

Celovski nogometni klub KAC si je priporil v končni borbi z Rapidom razpisani pokal 10. oktobra. Tekma se je končala s 3:5 za KAC in je bila odigrana v Celovcu.

V novembru mesecu bodo imeli na Japonskem veliko športno prireditev. Japonska bo namreč postavila svojo rokometno moštvo, ki se bo pomerilo z Nemci, ki ta čas bivajo na Japonskem. Ker imajo Nemci na razpolago dobre igralce, čeprav tako daleč od domovine, je upati, da bodo igro odločili v svojo korist. Tekmo bodo odigrali v Tokiu.

ŠPORT

V nedeljo bodo igrali domači klubi prvi del jesenskega nogometnega turnirja

Po preteku prijavnega roka so se prijavila za turnir v A skupini (igralci do 16 let) 4 moštva, v B skupini (kjer smejo nastopati vsi starejši igralci) pa 7 moštev.

Turnir se bo odigral po prvenstvenem izločilnem tekmovanju. Moštva v B skupini so razdeljena na dve skupini: v prvi skupini so štiri moštva, v drugi pa tri.

Dve moštvi, ki se bosta kot prvi klasificirali v svoji skupini, se bosta v finalu pomerili za prvo in drugo mesto, dve moštvi iz druge skupine pa se bosta v finalu borili za tretje mesto.

Tekme se bodo odigrale v nedeljo 18. oktobra z naslednjimi začetki:

Skupina A:

a) OND Az. Manif. Tabc. : Zabjak ob 10.30;
b) Vič : Zabjek ob 13.30;

Skupina B:

a) Vič : Zabjek ob 11.30;
b) OND Az. Manif. Tabc. : Mars ob 14.50;
c) Ljubljana : Korotan ob 16.10;
d) Mladika je v prvem kolu prosta.

Tekme v A skupini bodo trajale dvakrat po 25 minut.

Tekme v B razredu pa bodo trajale dvakrat po 35 minut.

Vse tekme bodo odigrane na igrišču SK Ljubljane na Bleiweisovi cesti.

Vsako izmed nastopajočih moštev bo moralo poskrbeti stranskega sodnika z zastavico in pa žogo. Vstopnina k dopoldanskim tekam je določena na 1 liro, za popoldanske tekme pa 2 liri.

Obvestilo klubom.

Društva se opozarjajo, da je treba razsodišču predložiti seznam igralcev, ki se tekem udeležujejo. Igralci morajo imeti uradno potrdilo, ki dokazuje njihovo starost in osebno istovetnost.

Vodstvo turnirjev je zaupalo odboru, ki ga sestavljajo namestnik zaupnika CONI-ja, predsednik Zveze ter predstavnik sodnikov. Odbor se bo sestajal vsak torek, da bo pregledal poročila sodnikov in morebitne pritožbe. Vsi odloki glede turnirja bodo objavljeni v posebnih poročilih v časopisu. Ta poročila bodo imela veljavo uradnih objav.

Obvestilo za sodnike

Za nogometne tekme 18. oktobra so določeni tile sodniki:

Ob 10.30 OND Tabacchi:Zabjak, g. Jerman.

Ob 11.30 Vič:Mladika, g. Zajec Rado.

Ob 13.30 Vič:Zabjak, g. Makovec.

Ob 14.50 OND Tabacchi:Mars, g. Kos H.

Ob 16.10 Ljubljana:Korotan, g. Erlich.

Igrišče SK Ljubljana.

Vsi navedeni sodniki bodo morali oddati svoje sodniško poročilo turnirskemu odboru v uradu CONI-ja do ponedeljka do 1 ure popoldne.

Morebitne spremembe glede sojenja bodo objavljene v časopisu.

Trbovljak je imela domača nogometna enajstorka

v nedeljo v gosteh moštvo postarjev iz Maribora. Po precej vroči igri so zmagali domačini, in to kar s petimi goli razlike. Rezultat 2:7. Gostje so si zabili tudi dva lastna gola.

EIAR — Radio Ljubljana

12.45. Pisana glasba — 13.00 Napoved časa. Poročila v italijanski — 13.15 Poročilo Vrhovnega Poveljstva Oboroženih Sil v slovenščini — 13.25 Izmenjalni koncert v Nemčiji — 14.00 Poročila v italijanski — 14.15 Novi orkester vodi dirigent Fragna — 14.45 Poročila v slovenščini — 17.15 Koncert kvarteta Ferro — 19.30 Poročila v slovenščini — 19.45 Pesmi in napevi — 20.00 Napoved časa. Poročila v italijanski — 20.20 Komentar dnevnih dogodkov v slovenščini — 20.30 Vojaške pesmi — 20.45 Simfonični koncert vodi dirigent Previtali, sodeluje pianistka Marcella Barzetti. V odmoru: Predavanje v slovenščini — 21.50 Orkester Cetra vodi dirigent Barzizza — 22.10 Orkester vodi Bojan Adamič — 22.45 Poročila v italijanski.

Petek, 16. oktobra. 7.30 Lahka glasba — 8.00 Napoved časa. Poročila v italijanski — 12.20 Komorna glasba — 12.30 Poročila v slovenščini — 12.45 Lahka glasba — 13.00 Napoved časa. Poročila v italijanski — 13.15 Poročilo Vrhovnega Poveljstva Oboroženih Sil v slovenščini — 13.20 Radijske pesmi — orkester pesmi vodi dirigent Angelini — 14.00 Poročila v italijanski — 14.15 Romance — 14.25 Godalni orkester vodi dirigent Spaggiari — 14.45 Poročila v slovenščini — 17.15 Koncert violinista Karla Rupla — (pri klavirju L. M. Škerjanc) — 17.35 Cetrt ure za trdsko Niz-zardo — 17.50 Pisana glasba — 19.00 »Govorimo italijansko« — prof. dr. Stanko Leben — 19.30 Poročila v slovenščini — 19.45 Pesmi in napevi — 20.00 Napoved časa. Poročila v italijanski — 20.20 Komentar dnevnih dogodkov v slovenščini — 20.30 Vojaške pesmi — 20.45 Znani dueti — 21.15 Pisana glasba — 21.40 Operetna glasba — vodi dirigent Petralia — 22.15 Novi orkester vodi dirigent Fragna — 22.45 Poročila v italijanski.

Ljubljanci, ki ste naselili komunistični propagandi, ki je pri mnogih izprevrpla moralne pojme ter iz poštenosti naredila izdajstvo, iz morale pa nemoralo, sprevidite, saj krvavih primerov je dovolj!

Ljubljana

Koledar

Danes, četrtek, 15. oktobra: Terezija Vel. Petek, 16. oktobra: Gal, op.

Obvestila

Nočno službo imajo lekarne: dr. Kmet, Tyrševa cesta 43; mr. Trnkoczy sedr., Mestni trg 4 in mr. Ustar, Selenburgova ulica 7.

Na veličastnem orgelskem koncertu, ki bo v ponedeljek, dne 19. t. m. v ljubljanski Stolnici bomo slišali v izvedbi slavnega mojstra Ulisse Matthaya naslednja dela: Frescobaldi: La Follia. Fiocco: Adagio in Gavotta. Corelli: Pastorale. Pasquini: Toccato a scherzom. Walthier: Partita na pesem: O, Jezus, moja radost. Bach: Toccata v c-duru. Po kratki pavzi bo sledil drugi del koncerta z naslednjimi skladbami: Händl: Koncert v d-duru. Premrl: Preludij. Bossi: a) Storite mi to milost; b) Giga. Cesar Franck: Koral v e-molu. Koncertant Ulisse Matthey je eden največjih mojstrov na orglah. Lani je vzbudil njegov koncert v ljubljanski Stolnici največje občudovanje. Začetek koncerta bo točno ob pol 7 zvečer. Konec ob 8. Predprodaja vstopnic v knjigarni Glasbene Matice.

Mali gospodar — Žegoza — obvešča vse naročnike zimskih krmil, da dvignejo v soboto, dne 17. t. m. (ves dan) v društveni pisarni, Gallusovo nabrežje 33, nakaznice za korenje, katerega lahko tudi zamudniki še naknadno naroče. Naročilnice in denar naj prinese naročniki a seboj.

ISTITUTO CONVITTO „G. MARCONI“ VENEZIA

Campo S. M. Formosa 5866, tel. 23051

Ricevono iscrizioni anno scolastico 1942-43 Giunio (4. e 5. a). Liceo classico e scientifico — Istituto tecnico inferiore (4. e 5. a) superiore per ragioniere e geometri — Istituto magistrale inferiore (4. e 5. a) superiore — Preparazione licenza Scuola Media. — Possibilità guadagnare anno.

Convitto — Semicovitto — Esternato — Dope scuola — Accoglimento anche studenti di Scuole Regie — Programma a richiesta.

Sprejemajo se vpisi za šolsko leto 1942-1943 za gimnazije (4. in 5. a), klasični in humanistični licej — Nizijo (4. in višje semijemsko izobražbo — nizijo (4. in višje učiteljske — Priprava za maturo srednje šole.

Možnost preskočiti šolsko leto.

Konvikt — Podkonvikt — Eksternat — Nadzor pouku — Sprejemajo se tudi dijaki Kraljevih šol — Na zahtevo program.

Kdor ni navedel trgovca s kurivom ali je navedel mestni preskrbovalni urad v svoji prijavi za drva, naj pride od ponedeljka dalje od 8 do 12 na mestno pristavo, kjer bo dobil nakazilo in drva.

Ljubljansko gledališče

Drama:

Cetrtek, 15. oktobra ob 17.30: »Večno mlada Saloma«. Red Cetrtek.

Petek, 16. oktobra: Zaprt.

Sobota, 17. oktobra ob 17: »Oče naš...« Izven.

Opera:

Cetrtek, 15. oktobra ob 17: »Seviljski brivci«. Red Premierski.

Petek, 16. oktobra: Zaprt.

Sobota, 17. oktobra ob 17: »Gasparone«. Opereta. Premiera. Rer Premierski.

Cezar Meano: »Večno mlada Saloma«. Komedija v treh dejanjih, ki se godijo leta 60 po Kr. za časa vladarja Neronu na dvoru armenskega kralja Aristobula. Osebe: Aristobul — Cesar, Saloma — Nablocka, Delila — Sarčeva, Tulij Casij — Drenovec, Mardokej — Gorinšek, Abimelek — Vl. Skrbnišak, Gaj Lutecij — Peček, Jerubbaal — Potokar, Judita — Remčeva, Lia — Sancinova, mešan — Brezigar, vojak — Raztresen, služkinje — Rakarjeva, Starčeva, J. Boltarsen. Režiser: prof. O. Šest. Scenska glasba prof. F. Sturm; koreografija: Marta Pavlinova, kostumi Salome: atelje Inkostri.

Premiera Millöckerjeve operete: »Gasparone« bo v soboto, 17. t. m. Delo ima štiri slike. Libreto je napisal Rogati, prevel ga je Niko Štrifot. Osebe: Guverner — Anžlovar, Nasone — Zupan, Carlotta — Ivančičeva, Sora — Barbičeva, Ermino — Sladoljev, Benozzo — M. Sancin, Massaccio — B. Sancin, Sindulfo — Rus, Luigi — Pianekci, častnik — Jelnikar, Tonio — Marek, sluga — Simončič. Dirigent: R. Simoniti, režiser: inž. P. Golovin.

V. HEISER

118

Zdravnik gre križem svet

Med razloge so navajali zgled Amerike, ki da je dala Filipincem toliko oblasti in jih spravila na tako visoko življenjsko ravni: to da je podžgalo upornike za neodvisnost, ki so tu — kakor povsod na Vzhodu — na skrivnem kovali svoje načrte.

L. 1931. se je kralj Prajadhiprokovrnil iz New Yorka, kjer se mu operirali očesno mreno. Ob prihodu mu je knez Nagor Svarga povedal, da se kuha prevrat, toda kralj ni hotel verjeti.

»Vi ste kralj,« je dejal Nagor »in jaz ne morem ukreniti prav nič. Toda vi ga lahko zajezite, če boste storili to in ono!« Pri teh besedah mu je razložil svoj načrt. A preden je še utegnil dati svoje predloge, so se uporniki že polastili vojske in tedaj je bilo vse prekasno.

Prevrat l. 1932. je Siamu namesto neomejene monarhije dal ustavno s poslansko zbornico in izvršnim svetom. Večina takih, ki so bili dosedaj samo vladni pomagači, so zdaj postali ministri. Na splošno so izbirali najboljše može in le redkokdaj je prišlo do maščevanj. Kraljeva rodbina je obdržala skoraj vsa posestva, toda izgubila

so vse člane kraljeve rodbine, tako da je ostal kralj čisto sam.

Pozneje je nanese, da sem srečal kneza Nagora Svarga, ki si je vzdelil ime Parabitra ter živel v izgnanstvu v Bandoengu na Javi. Prevzelo me je čudno čustvo, ko sem zagledal kneza, ki je v Bangkoku živel v kraljevskem sijaju, tu pa stanoval v preprosti kočici. Spomnil sem se, kako je nekaj let poprej knez Nagor Svarga prekosil samega sebe, ko se društvo za tropsko zdravilstvo na Daljnem vzhodu imelo l. 1930. shod v Bangkoku, s tem, da je zborovalcem pripravil nadvse sijajen sprejem. Vse se je razvijalo v vzdušju iskrenega gostoljubja, ki je za Siam toliko značilno ter vsem tako ugaja. Da bi še povzdignil vso slavnost, je knez priredil sprejem in obed 130 gostom, ki so jim postregli v vsem razkošju na njegovem obširnem posestvu. Potem je v našo zabavo prikazal še čudovito igro, v kateri je več sto Siamcev izvajalo glumo neke budistične drame.

L. 1935. je kralj Prajadhiprok odbil sleherno nujno prigovarjanje, naj bi se čimprej vrnil iz Londona, kamor se je bil odpeljal na drugo operacijo, ker

ga je že prva revolucija oropala vseh posebnih pravic, med drugimi najvažnejše: kraljeve milosti. Zato se je odpovedal prestolu ter ostal v Londonu. Zdaj se zdi, da je njegov naslednik sin kneza Songkla. Njegova mati si zdaj močno prizadeva, da bi ostal v nekem švicarskem zavodu, daleč od sleherne siamske politične zmede.

Pod novo vlado zdaj nadaljujejo slabe navade, ki so jih bili navajeni pod starim gospodstvom. Stari butci izdelujejo svoje načrte na tihem, ne da bi se poprej posvetovali z načelniki uradov, ki zato nikdar ne vedo, kakšne namene naj zasledujejo in kakšen smisel naj bi njihova služba sploh imela. Uradniško osebje komaj razume, da je konec starih časov in da zdaj lahko izrazijo svoje lastno mnenje, ne da bi morali vedeti za sodbu svojih predstojnikov. Še zmeraj govorijo potihem ter čakajo, da bodo za izvedbo katerega načrta dobili navodila z višjih mest.

Veliko vprašanje glede vzgoje zdravniškega osebja v Siamu je bilo v zadnjih letih odvisno od rešitve te težave: ali naj vzdržujejo veliko število starih nezmožnih zdravnikov ali pa naj se rajši odločijo za omejeno število dobro podkovanih moži. Prvi bi nedvomno lahko nudili uteho mnogim ljudem, dočim bi drugi prišli v stik le z razmeroma majhnim številom oseb. Za to vprašanje sem se zanimal celih

brideset let, pa še danes ne vem, kakter pot bi bila boljša.

Vedel pa sem, da bi dosegli večje uspehe s primerno preskrbo zdrave uspehe in dobro ureditvijo odtočnih cev, ker bi tako bolj omejili umrljivost in število obolenj: vsega tega novi doktorčki ne bi mogli opraviti. Siamci so naposled vendarle prepoznali namene Rockefellerjeve ustanove in razumeli njeno stališče v vseh zdravstvenih vprašanjih.

Pri gradnji zdravstvene šole v Siamu je imel največji zaslug dr. A. G. Ellis, ki ga je ustanova sama izbrala za ravnatelja in so ga pozneje nastavili Siamci sami. Presenetilo me je, kako je moglo kako človeško bitje dan za dnem ter leto za letom prenašati toliko razočaranj in žalostnih trenutkov. On je imel priliko opazovati, kako so se kazale napredka počasi premikali, čeprav so se gibali tako zelo polagoma, da tega nihče drugi ni mogel videti. Po njegovih naporih in njegovem duhu požitvornosti je zdravstvena šola, ki je dobila celotno siamsko učno osebje, zrastle v sodobno ustanovo.

Že l. 1926. je kazalo, da bi bilo pametno, če bi se vodstvo mednarodnega zdravstva umaknilo iz Siamu, in sicer vsaj za nekaj časa, dokler ne bi vlada po lastni pobudi predlagala drug načrt za stalno sodelovanje. Močno se je namreč že razširilo mnenje, da milbi prevzel njegovo mesto,

Siamce silimo in pregovarjamo k neki stvari, o kateri ti niso prav nič prepričani, da bi bila potrebna. Pravili so tudi, da smo jim ponujali študijske podpore, — ki so si jih Siamci tako zelo želeli — da bi jih spravili do tega, da bi delali in se navduševali za stvari, ki so v njihovih očeh imele precej dvomljivo vrednost. Jasno je bilo, da niso razumeli, da smo tu, ker jih hočemo podpirati v boju za nekaj boljšega in važnejšega. Moja zaključna sodba je bila ta, da je treba za nekaj let pustiti tamkaj na mestu dobrega svetovalca, če hočemo, da bo delo Rockefellerjeve ustanove s časom rodilo dobre sadove.

L. 1929. se je ustanova docela umaknila iz Siamu. Ostal je samo svetovalec. Za ta nevažni posel se je prostovoljno ponudil dr. Louis Schapiro, ki je opravil sijajno delo že v Panami. Odbil je naš predlog, naj bi šel v pokoj, čeprav je vedel, da mu bo prenaporno delo krajšalo življenje. Dejal je, da rajši umre sredi dela. V Siamu so ga vsi zelo ljubili. Ko je bil v službi, so iz Združenih držav dali poklicati večšaka za vodne naprave, ki naj bi uredili vodne hranilnike in vodove po siamskih mestih in vaseh. Z veliko vztrajnostjo in z vsestransko podporo kneza Nagora Svarga se je dr. Schapiro celo posrečilo, da je ustanovil več zdravstvenih središč. Ko je umrl, je njemu v Siam poslali nikogar več, ki bi prevzel njegovo mesto.

Berlin o položaju prehrane v Evropi

Berlin, v začetku oktobra. Nemški kmetijski strokovnjaki iz raznih dežel evropske celine ugotavljajo, da je bil letošnji poljski pridelek v primeru z lanskim in predlanskim povsod izredno zadovoljiv. Na poučenih nemških mestih pa k temu še pripominjajo, da vedno večji pridelek na zasedenem ruskem ozemlju zagotavlja zboljšanje prehrane na vsej evropski celin.

Po zadnjih poročilih so na zasedenem vzhodnem področju opravili v polnem obsegu jesensko setev, tudi v tistih pokrajinah, ki jih je zavezniška vojska zasedla šele letos poleti v Ukrajini, ob Donu in ob Kubanu. To se je zgodilo kljub vsem težavam, ki se kažejo sprito pomanjkanja traktorjev in drugih poljedelskih strojev. Polja so obdelali tudi tik za bojno vrto. Poudarjajo dalje, da je na področju generalne poljske guvernije in po nekaterih drugih deželah, kjer so v prejšnjih letih morali dobivati semensko žito iz Nemčije, stvar že tako daleč napredovala, da ljudstvo po teh deželah že samo lahko krije svoje potrebe. Še več, pridelajo celo toliko, da nekaj žita lahko izvažajo v Nemčijo, ker ga imajo sami za svojo potrebo preveč.

»Vojna lokomotiva«

Ne gre za nov model, marveč le za lokomotivo, ki prištedi kar se da veliko količino goriva in delovnih ur

Berlinski časopisi pišejo, da so v Nemčiji na podlagi točnih navodil, ki jih je letos marca meseca dal Führer ministru za orožje in strelivo dr. Speer, sestavili novo vrsto lokomotive, ki so ji dali ime »vojna lokomotiva«.

Ne gre pri tem za nov model, ki bi imel bistvene tehnične izpopolnitve, marveč le za lokomotivo, ki hkrati prištedi kar največ mero goriva in delovnih ur. Pri tej vojni lokomotivi namreč prihranijo povprečno 26 ton kovin in 6.000 delovnih ur za vsak stroj. Zaradi tega se je v septembru letošnjega leta izdelava novih lokomotiv številčno podvojila v primeri z mesecem marcem 1942.

Za vojno lokomotivo je med drugim značilno tudi to, da nanjo ne vpliva mraz. Zato jo bodo lahko na debelo uporabljali v prometni službi po obširnih ruskih razdaljah. Mnogo gradiva so pri-

K angleški trditvi, da Nemčija izmzgava zasedena ozemlja v Evropi, pripominjajo na pristojnem mestu v Berlinu, da je danes v Nemčiji zaposlenih več tujih delavcev in mora Nemčija preživljati več vojnih ujetnikov, kakor pa ima svojih vojakov zunaj nemških meja. Dejstvo, da v tolikšnih količinah lahko prihajajo živila neovirano z zasedenega ozemlja v Nemčijo in v zavezniške dežele, na drugi strani pa nemške, italijanske in japonske podmornice potapljaajo v Anglijo namenjene oskrbovalne ladje, po mnenju nevtralnih opazovalcev pač jasno kaže, da se je vojni položaj v primeri z letom 1939 temeljito spremenil. Zgodilo se je prav obratno, kakor pa si je zamisljala Anglija takrat, ko je Nemčiji napovedala vojno.

Na nemških obmejnih postajah so te dni vojnikom, ki odhajajo na dopust, tudi že začeli z razdeljevanjem »Hitlerjevih zavitkov z darili«, ki jih je v svojem zadnjem govoru napovedal nemški državni maršal Göring. Ti zavitki so težki po 7,5 kg in je v njih surovo maslo, klobase, sočivje, moka in drugo. Vse to naj bi bilo nekaj priboljšek, ki bi ga bila deležna družina v času vojaškega dopusta kakšnega svojca.

hranili s tem da so omejili število oken in drugih manj bistvenih sestavnih delov. Vrh tega so položili in polirali le najvažnejše dele. Priklonni voz za lokomotivo (tender) tehta namesto običajnih 26 ton, samo 18 ton. Ima obliko, ki močno spominja na cisternski železniški voz, tako da je količina vode, ki jo v njem hranijo, narasla od 26 do 34 kubičnih metrov. Količina premoga pa se je v novem vozu zvišala od osem na deset ton. Istega načela slednje na gradivo in delovnih urah so se držali pri izdelovanju tovornih vozov. Medtem ko so stari železniški tovorni vozovi tehtali 12.690 kg, imajo novi največ le 8.140 kg. Namesto s 15 tonami jih lahko obremenjajo z 20 tonami.

Po 1. januarju 1943 bodo vse nemške tovarne lokomotiv na debelo izdelovale samo take nove »vojne lokomotive« in nove tovarne železniške vozove.

Kako je prišlo do vstopa USA v vojno

Dokaj značilne podrobnosti iz zanimive knjige, ki sta jo napisala dva ameriška častnikarja

Ameriška častnikarja Forrest Davis in Ernest Lindley sta napisala zanimivo knjigo, v kateri popisujeta, kako je prišlo do vstopa Združenih ameriških držav v sedanjo vojno. Častnikar Augusto Assia je iz te knjige poslal iz Londona naslednje podrobnosti:

Po porazu Francije — tako ugotavljata dalje omenjena ameriška častnikarja — v Washingtonu noben človek ni verjel, razen seveda v Beli hiši in ameriskem zunanjem ministertvu, v možnost, da bi Anglija mogla preživeti nemški napad. Stiri petine častnikov ameriškega generalštaba je bilo mnenja, da je položaj Anglije brezupen. Tako v ameriški kopenski vojski, kakor tudi v mornarici in letalstvu so verovali v nepremagljivost narodnega socializma.

Ameriški veleposlanik v Londonu, Kennedy, je v svojem poročilu nepreklicno ugotovil, da Anglija nemškega vdora ne bi mogla odbiti. Kennedy je zagotavljal, da so nemški letalci brez nadaljnjega zmožni razdeljati britanska pristanišča, otoke pa izstradati.

Tedaj je prišlo — tako dalje stoji zapisano v knjigi — do osebnega stika Roosevelta in Churchilla. Govorila sta večkrat po telefonu in v teh razgovorih sta kmalu drug drugemu izrazila svoje simpatije. Prej so bili odnosi med tema dvema državnikoma samo protokolarnega značaja.

Roosevelt je po telefonu Churchillu kmalu začel praviti kar »Winston«, kakor se glasi njegovo krstno ime, dočim je Churchill Rooseveltu še dalje odgovarjal z »gospodom predsednikom«. Uspeh prvega njunega telefoničnega razgovora je bila zamenjava 50 ameriških ruslincev za tri pomorska oporišča v angleških kolonijah. Ko je Roosevelt nekega dne spoznal nezaupanje angleškega veleposlanika lorda Lothiana, je izjavil (da bi se prepričal o iskrenosti angleškega prijateljstva) naslednje: »Ne potrebujem vaših kolonij, zakaj prav nič me ne mika, da bi zapravil glavo, in kolonije povzročajo glavobol. Po Rooseveltovemu mnenju je bilo treba razlagati angleško nezaupanje z angleškim prepričanjem, da normalno nobena država ne bi odklanjala kolonij, če se ji ponudi prilika, da jih dobi.

Tudi po vrnitvi polkovnika Donovana, ki je prinesel prva poročila iz Evrope, je še vedno velika večina vojaških strokovnjakov in prebivalstva v Združenih državah bila mnenja, da Anglija vojne ne bo preživela. Roosevelt je potem s svojim osebnim zaupnikom Harryjem Hopkinsom iznašel na križarki »Toscaloosa« zakon o posojanju in dejanju v najem, s čimer je nabelo »plačaj in odpelj« izgubilo veljavo in je bila podana možnost, da Anglija v velikih množinah lahko dobiva vojno blago.

Harry Hopkins, ki je sin nekega ameriškega sedlarja, je bil kmalu nato sprejet s kraljevskimi častmi v Angliji. S posebnim vlakom se je pripeljal v London in je tam prav pri tisti priliki doživel enega najhujših nemških letalskih napadov, ob katerem se — kakor se je pozneje zvedelo — ni pokazal preveč korajžnega. Hopkins je nato pripravil vse potrebno za sestanek med Rooseveltom in Churchillom. Ko se je zazdelo, da je vse v najlepšem redu — tako končuje svoja izvajanja omenjeni londonski poročevalec v svojem dopisu, poslanem v Madrid — je prišel kakor mrzla prha japonski napad na Pearl Harbour, kmalu nato pa nemška in italijanska vojna napoved Ameriki. (Pester Lloyd)

Gledališče za gluhone

Berlin, CE. Nemško društvo »Kraft durch Freude«, ki po svojih nalogah in ciljih odgovarja italijanski organizaciji »Dopolavora«, se v zadnjem času zelo prizadeva, kako bi preskrbelo tudi vojnim pohabljenim in drugim, ki imajo težje telesne hibe, užitek, ki ga nudijo človeku sodobne kulturne pridobitve. Zlasti je poskus, ki so ga pred kratkim naredili z ustanovitvijo gledališča za gluhone. Skupina gledaliških igralcev se je v ta namen že stavila na razpolago. V neki berlinski dvorani je vzpostavljeno odsko delo, pri katerih pa igralci ne govorijo, pač pa le s kretnjami in gibi izražajo svoje misli, opiroma podajajo vsebino dramatičnih del. Gledalci so sami gluhonemi ljudje. Zdjaj pa delajo tudi že, da bi gluhoneme pripravili do tega, da bi tudi sami začeli nastopati na odru.

Vroč, nemirna Indija Ljudje in živali v Indiji

Bombay, Indija.

»V sobi so podgane,« sem rekel svojemu indijskemu boyu, pravkar je ena tekla pod omaro.

»Gotovo, sahib,« je pripomnil. »V Bombayu ni sobe brez podgan. Toda v posteljo ne pridejo.«

»Ker so jo zasedli že moskiti in uši! Zadostuje mi, da so mi podgane že načele moje usnjene kovčke. Uničiti jih moram!«

»Uničiti?« se je čudil stari mož tako osupljen, kakor da bi mu naročil, naj ubije svojega staro mater. »Ne, tega ne morem. Toda poskušaj jih bom pregnati.«

Ta poskus se mu je pri podganah ponesrečil prav tako, kakor se mu je ponesrečil pri ščurkih, moskitih in ušeh. V Indiji se je treba navaditi imeti v sobi majhen živalski vrt. Evropski hotelski ravnatelj ima druge skrbi, kakor preganjati podgane. Indijec na nobenemu niti na misel ne pride, da bi ubil žival. Niti »Sweepers«, ki pripada najbolj zaničevani indijski kasti, »ker pospravljajo kopalnice in stranišča. Greh bi bil strašen in nevarnost prevelika. Če se ni morda duša lastnega očeta preselila prav v to podgano. Še sreča, da podgane ne spadajo k svetim živalim, kakor krave ali opice, sicer ne bi nobena sila na svetu preprečila mojemu boyu, da jih ne bi še krnil.

To je zares nekaj čudnega. V mogočnem, modernem trgovskem mestu kakor je Bombay, čigar pristanišča četrt je po videzu bolj evropska, na neki široki, na obeh straneh po štirinadstropnik doslopljih obdani cest, so se naenkrat ustavili avtomobili, vozovi cestne železnice in kočije. Neka mala škasta zebu krava se je pri svojem nevednem jutranjem izprehodu ustavila, svoje krive, pozla-

čene rogove je sklonila in sedaj sanjavo opazuje asfaltirani nasip. Indijski šoferji in sprevodniki cestne železnice so izstopili iz svojih vozil. Morda, da bi pregnali kravo? Zmoti! Spoštljivo so jo gladili po vratu in se nato z menda posvečenimi prsti dotikali svojih lastnih prs. Nežno zebu govedo je vljudno sprejelo to počastitev, se počasi prestopilo na hodnik (kjer so se ji mimoidoči spostili ognili), pomulilo nekaj listov iz zelenjadne košare nekega zdaj zelo počaščenega zelenjadnega trgovca in se prijetno prežvekovalo vleglo v senco arkad. Evropejci (ki jih v tem enomilijonskem mestu ni mnogo več kot deset tisoč) so obzirni do take počastitve goveda. Toda zato imajo — prav tako kakor sto tisoč mohamedancev v Bombayu — znaten trud, preden morejo dobiti na mizo goveje meso.

Pobiti kravo ali bika pomeni za Indijce grozo in kaj pomeni to žele džajnu, ki nikdar ne sede, ne da bi prej počistil prostor, da ne bi stlačil kake mravlje ali (kar je verjetnejše) kake uši. Ti džajni imajo že desetletja svojo zbirko, ki je sedaj dosegla že stovdvojest milijonov nemških mark (da, stovdvojest milijonov) zato, da rešijo ogroženo kravo, kakor kako društvo za reševanje propadlih deklet. Če džajni sliši, da je kakava krava kje v nevarnosti, tedaj jo s pomočjo te zbirke odkupi mohamedanskemu mesarju, ki si mora pač nato dobiti drugo, tretjo, dokler se mu končno ne posreči pobiti eno, ne da bi to videl kak džajn v bližini. Groteskno vsled svoje brezizglednosti, toda vendar genljivo prizadevanje.

Neka druga, tudi precej velika zbirka služi posebnemu živalskemu zatočišču v rojniški četrti, kjer krmijo stare mačke, vse krave in opice do njihove naravne smrti. Strahovit smrad v tej soparni vročini vodi tuja z nosom na obširna dvorišča ne daleč od barak iz valovite pločevine, v katerih od jutra do mraka sežigajo trupla Indijcev.

Molice ognja, Parsi, bogati bančniki in zlasti Reederji, elita Bombaya, kažejo prav posebno fin čut za jastrebe, katerim so izpostavljena trupla njihovih verskih pripadnikov. V rajsko na pol divjem parku, ki obdaja »Stolpe molka«, je eden izmed štirih ši-

rokih in nizkih kamnitih stolpov, prihranjen izključno za trupla zločincev in samomorilcev. Jastrebom, ki se hranijo s trupli dostojnih Parsov, ne pripisujejo, da bi trgali in žrli samomorilce. Zdi se, da Parsi mislijo, da je samo neka nižja vrsta jastrebov določena za užitek nad temi zaničevanimi trupli, prav tako kakor oni sami manj cenijo kasto grobokopov. To so edini ljudje, ki smejo stopiti v vollo notranjščino stolpov. Tuje tak vzorec domala pokažejo. V ostalem pa se mora zadovoljiti samo s pogledom na rjave jastrebe, ki krakajo na robovih stolpov. Po največ dveh urah — kakor mi je zagotavljal moj voznik — obglodajo truplo do kosti. Truplo nato v vlažni vročini sprhni v prah.

Še bolj svete kakor krave so Indijcem opice. Nek moj znanec si je priskrbel malo opico in jo spravil v čumnatu poleg kopalnice. Z začudenjem je gledal, da se njegov boy pred živaljo bolj globoko priklanja kakor pred njim. Končno mu ni preostalo drugega, kakor odstraniti opico, ker se je pred čumnatu, kjer je bila opica, zbirala vsa indijska sosesčina, ki je krmilo to sveto žival.

Človek bi smatral, da tako prijateljstvo do živali, da celo oboževanje kaže prav tako dobro do sočloveka. Temu pa ni tako. Večino pohabljenih otrok, ki se potepajo in prosjačijo, so pohabili njihovi lastni starši. Tudi roparski napadi so zelo pogosti; samo v zadnjem tednu so v Bombayu izropali štiri Evropejce. Človek se — Indijcu manj spoštovanja vreden kakor žival, da celo manj kakor kamen, kajti Indijci časte tudi lepe gladke kamne in jih mazilijo z oljem. Angleži so imeli veliko skrbi s kamni, ki so označevali kilometre osrednje indijske železnice, ker so jim jih neprestano raznašali. Ponovno so namreč izkopavali te bele kamne in jih razstavljali po svojih vaških templjih. Končno je morala železniška uprava poslušati nasvet nekega brahmana. Od tega časa barvajo Angleži te kilometrske kamne s svetlo cinobersko rdečo barvo, katere se Indijec ne upa dotakniti. Kamni ostanejo sedaj sicer na svojih mestih, toda čisto prihajajo h kakemu posebnemu velikemu kamnu procesije romarjev in med molitvijo mazilijo kamen z oljem.

HENRIK SIENKIEWICZ

ROMAN V SLIKAH

43.
»Akte!« je zavpil Vinicij, ko je stopil v atrij. Zgrabil je Akto za roko in jo privlekel na sredo prostora. »Kje je Ligija?«
»Hotela sem tebe vprašati po njej,« je odgovorila očitala. Potem mu je povedala, da je Ligija sama hotela uiti, ker ni marala postati njegova prilježnica. Razen tega ji pa grozi še druga nevarnost: cesarica jo dolži, da ji je včeraj urekla otroka. Dokler ta ne bo zdrav, naj Vinicij ne govori s cesarjem o Ligiji, da ne priklje nanjo Nero-novega maščevanja.
»Ligija je pričakovala, da jo boš ti rešil iz cesarske palače. Ljubila te je. Zdjaj pa, po tem, kar si storil, je prepozno.«

44.
Vinicij je ves obupan odšel od Akte. Dolžil je Petronija, da je on kriv vsega in popadla ga je huda jeza zoper njega. Ko je prišel v stebrišče pred palačo, je med senatorji in lizuni, ki so se gnetli, da bi povprašali po zdravju cesarjeve hčerke, zagledal kakor nalašč Petronija. Hotel se mu je ogniti, a Petronij ga je ustavil s silo ter mu dejal:
»Če hočeš zvedeti kaj o Ligiji, pojdi z menoj. Doma ti povem.«

Umetni nadomestek za meso

Približno pol leta že delajo v neki švedski tovarni sulita zanimive poskuse za izdelovanje beljakovinskega kvasa, s katerim naj bi nadomestili meso za ljudsko prehrano. Poročilo iz švedske prestolnice pripominja, da so ti poskusi zdaj z uspehom končani in da bodo že čez kakšne tri mesece lahko začeli z izdelovanjem novega nadomestka za meso, in sicer v velikih množinah. Kvas, ki naj nadomesti meso, je neka gosta belkasta snov, ki jo segrejejo nad sto stopinj Celzija, da na ta način ugonobe vse bakterije. Beljakovina, ki jo na ta način dobe, je kaj primerna za človeško prehrano.

Predsednik Chileja odpoveduje uradni obisk v Združenih državah

Santiago, 13. oktobra. S. Zaradi nesmiselnih obdolžitvev, ki jih je namestnik ameriškega zunanjega ministra Sumner Welles izrekel proti vladi

republike Chileja, je predsednik republike Rios odložil potovanje v Washington, kamor ga je bil povabil predsednik Roosevelt. Razen protesta zunanjega ministertva, je predsednik republike poslal Rooseveltu naslednje sporočilo:

»Globoko cenim prijateljske izjave, ki ste jih dali chilenskemu poslaniku v Washingtonu glede pristrčnosti, s katero bi sprejeli obisk chilenskega predsednika, s čimer ste mislili priznati odkritosrčni vseameriški duh chilenskega ljudstva, toda žal sem prisiljen obvestiti vas, da zadnja obvestila o mednarodnem položaju moje države, ki krožijo po Združenih državah, silijo, da se moram za zdaj odreči časti takega obiska.«

Širite najboljši slovenski popoldnevnik »Slov. dom«